



STORTINGET

Innst. 386 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Prop. 54 LS (2025–2026)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/1024 (åpne data-direktivet) og forordning (EU) 2022/868 (dataforvaltningsforordningen) og deltakelse i EØS-komiteens beslutning om delegert kommisjonsforordning (EU) 2023/138 (HVD-forordningen)

Til Stortinget

1. Innledning

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til lov om datadeling og dataforvaltning (dataforvaltningsloven). I tillegg bes det om Stortingets samtykke til godkjenning av to av EØS-komiteens beslutninger om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/1024 20. juni 2019 (åpne data-direktivet), forordning (EU) 2022/868 30. mai 2022 (dataforvaltningsforordningen). EØS-komiteens beslutning er gjort med forbehold om Stortingets samtykke.

Innlemmelse i EØS-avtalen av rettsakter som nødvendiggjør en ny norsk lov eller stortingsbeslutning, blir først bindende når Stortinget har gitt sitt samtykke til innlemmelsen, jf. Grunnloven § 26 annet ledd.

I proposisjonen bes det videre om Stortingets forhåndssamtykke til deltakelse i en EØS-komiteebeslutning om gjennomføringsforordningen om datasett med høy verdi. Det foreligger utkast til EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2023/138 21. desember

2022 (gjennomføringsforordning om datasett med høy verdi). Gjennomføringsforordningen kan ikke tre i kraft før forordningen er innlemmet i EØS-avtalen gjennom en beslutning i EØS-komiteen. Slik beslutning er ennå ikke truffet.

Det er ikke forventet endringer i den endelige beslutningen i EØS-komiteen. Dersom den endelige beslutningen likevel skulle avvike vesentlig fra utkastet som er vedlagt proposisjonen her, vil saken bli forelagt Stortinget på nytt.

2. Komiteens behandling

Komiteen har invitert til skriftlige høringsinnspill i saken, men har ikke mottatt innspill. Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

3. Komiteens merknader

3.1 Komiteens generelle merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Konstanse Marie Alvær, Isak Veierud Busch, Sigurd Kvammen Rafaelsen og Solveig Vestenfor, fra Fremskrittspartiet, Bjørn Larsen, Rune Midtun, Helge André Njåstad og Erlend Wiborg, fra Høyre, Mudassar Kapur og Tage Pettersen, fra Sosialistisk Venstreparti, Anne Lise Gjerstad Fredlund, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune, og fra Rødt, lederen Hanne Beate Stenvaag, viser Prop. 54 LS (2025–2026) om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens

beslutninger om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/1024 (åpne data-direktivet) og forordning (EU) 2022/868 (dataforvaltningsforordningen) og deltakelse i EØS-komiteens beslutning om delegert kommisjonsforordning (EU) 2023/138 (HVD-forordningen).

Komiteen viser videre til at dataøkonomien er en del av det indre marked i EU. Åpne data-direktivet, dataforvaltningsforordningen og gjennomføringsforordningen om datasett med høy verdi inngår i EUs samlede politikk for digitalisering.

Komiteen viser til egen innstilling om ny lov om datadeling og dataforvaltning (dataforvaltningsloven), jf. Innst. 387 L (2025–2026).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker at dataforvaltningsloven ikke gir rett til å viderebruke data som inneholder personopplysninger ut over det som er gjeldende rett i dag. Personvernet berøres ikke av lovforslaget, og vil fortsatt gjelde fullt ut. Dette betyr at regler om anonymisering, gjenidentifisering mv. er det samme som det er i dag. Personvernforordningen som gjennomført i personopplysningsloven regulerer fortsatt problemstillingen knyttet til anonymisering og gjenidentifisering også etter at dataforvaltningsloven trer i kraft. Det er derfor Datatilsynet og deres veileder om anonymisering som gjelder på dette området.

Disse medlemmer viser til merknader fra Senterpartiets og Rødt om teknologigigantenes fortrinn og vil påpeke at dette fortrinnet kommer fra deres posisjon som mektige aktører generelt. Dette er ikke noe som styrkes etter lovforslaget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Høyre påpeker at EU-kommisjonens samfunnsøkonomiske analyse, samt forskning, viser at dersom data fra offentlig sektor tilbys gratis, så vil det øke fortrinnet for mindre aktører, slik som små og mellomstore bedrifter. Empiriske studier fra OECD-land viser at lavere priser eller gratis tilgang dramatisk øker antallet og mangfoldet av data-brukere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at betalingsbarrieren er større for de små aktørene enn det er for de store, som har råd og vilje til å betale for data. Det å gjøre mer data gratis, øker ikke mengden data store aktører kan få tilgang til. Med lovforslaget blir derimot barrieren for at mindre aktører kan ta i bruk data fra offentlig sektor redusert, noe som er sunt for konkurranseforholdene i dataøkonomien. Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader i Innst. 387 L (2025–2026) til Prop. 54 LS (2025–2026) Lov om datadeling og dataforvaltning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Høyre viser til at forslaget til krav knyttet

til publisering av metadata ikke er absolutt. Kravet gjelder bare «når det er mulig og formålstjenlig» og gjelder videre dersom det «ikke medfører en uforholdsmessig arbeidsmengde». Unntaket fra kravet i regjeringens proposisjon er formulert videre enn i viderebruksutvalgets forslag i NOU 2024:14. Disse medlemmer legger til grunn at den foreslåtte unntaksregelen vil sikre at loven ikke slår uheldig ut for kommuner som ikke har forutsetninger for å etterleve metadatakravet, jf. proposisjonen pkt. 11.6.2 og merknader til lovforslagets § 10.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt understreker betydningen av at data fra offentlig sektor forvaltes som et felles samfunns gode og brukes til å styrke åpenhet, demokratisk kontroll, forskning og innovasjon til samfunnets beste. Disse medlemmer mener nye regler for datadeling må bidra til økt tillit til offentlig sektor og sikre reell gevinst for fellesskapet.

Disse medlemmer er samtidig opptatt av at utvidet tilgang til offentlige data ikke bidrar til at fellesskapsfinansierte ressurser i praksis overføres til kommersiell verdiskaping hos store, internasjonale aktører, uten tydelig og reell nytte for samfunnet. Det må sikres at offentlig sektor beholder styring over hvordan data brukes, og at regelverket ikke bidrar til å forsterke eksisterende maktkonsentrasjon i den digitale økonomien.

Videre understreker disse medlemmer at personvern og beskyttelse av sensitive personopplysninger må ha forrang ved all datadeling. Utviklingen av stadig mer avanserte analyse og KI-verktøy gjør det særlig viktig å forebygge risiko for indirekte identifisering og uønsket sammenstilling av data, også der data i utgangspunktet er anonymisert.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at sakens EØS-dimensjon innebærer innlemmelse av regelverk som stiller detaljerte og langsiktige krav til norsk forvaltning. Det er etter disse medlemmers syn viktig at Norge bruker det handlingsrommet som finnes i regelverket for å sikre nasjonal demokratisk styring, og at Stortinget har et bevisst forhold til de samlede konsekvensene av å innlemme omfattende digitalt regelverk i EØS-avtalen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt er skeptisk til deling av offentlig data som de tre rettsaktene legger opp til. Problemstillinger som flere instanser har løftet fram i høringene, er ikke godt nok ivare tatt slik disse medlemmer ser det. Dette knytter seg spesielt til hvordan man sikrer at offentlig data forblir anonyme, og at personvernet blir ivare tatt med tanke på hvordan stadig mer sofistikert KI kan benytte seg av data som det legges opp til skal deles fritt.

Disse medlemmer mener at deling av offentlig data må gjennomføres på en slik måte at det styrker

norsk næringsliv, og forhindrer at man svekker den nasjonale beredskapen. Innrammingen må evne å ta hensyn til beredskap og norsk konkuranseevne. Det burde også vært en mye tidligere og tryggere innramming av datadelingen med tanke på sikkerhetsgradert informasjon.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det ikke er gitt gode nok svar på hva det vil koste det offentlige å følge opp kravene i direktivene. Dette medlem mener en fri deling av data bare forsterker monopolsituasjonen, og det er de store teknologiskapene som best kan benytte seg av offentlig delte data. Dette kan føre til en utilsiktet og uhensiktsmessig monopolsituasjon.

Komiteens medlem fra Rødt viser til de definerte formålene med direktivet og vil særlig fremheve et av dem: «Å sikre og å lette innbyggernes tilgang til offentlig informasjon og datasett.» Dette medlem ser dette i sammenheng med den norske offentleglova, som i en europeisk målestokk går langt i å gi innbyggerne innsyn i offentlig sektors aktivitet og gjennom dette mulighet til å kontrollere, vurdere og ettergå denne. Dette medlem mener at offentlig informasjon som hovedregel skal være offentlig tilgjengelig, og er positiv til alt som bidrar til det. Dette medlem viser til at innbyggere må betale for tilgang til flere typer data i dag. Et eksempel på dette er gebyret for utskrift av historisk grunnbok for en eiendom, som også gjelder hvis man ønsker informasjon om sin egen eiendom. Dette medlem mener det er en svakhet ved Prop. 54 LS (2025–2026) at den ikke drøfter slike gebyrer innbyggerne må betale og om det er mulig å fjerne eller i alle fall redusere dem.

Dette medlem viser at kommersiell viderebruk av data er en konsekvens av åpenhet, samt at vi har en rekke eksempler på slik viderebruk allerede i Norge, men vil samtidig understreke at dette ikke bør være et mål i seg selv. Dette medlem viser til at muligheten til å ta betalt for data som utnyttes til kommersiell viderebruk innsnevres, og vurderer dette som negativt. I enkelttilfeller vil det kunne bety at en kommune, eller en offentlig aktør påføres ekstraavgifter til utlevering av data, slik flere kommuner har påpekt i høringen, mens en kommersiell virksomhet deretter tjener penger på disse dataene. Dette medlem vil på generelt grunnlag advare mot det som ofte kalles sosialisering av kostnader og privatisering av inntekter, og mener direktivet legger opp til nettopp dette. Dette medlem er samtidig positiv til at de foreslåtte lovendringene vil lette medienes mulighet til å drive undersøkende journalistikk, og mener at direktivet burde skilt mellom medievirksomheter og ordinære kommersielle aktører. Dette medlem stiller avslutningsvis spørsmål ved at disse lov- og

regelendringene først kommer som følge av et EU-direktiv, og mener dette er noe Norge på eget initiativ burde ha innført uavhengig av EU.

3.2 Godkjenning av EØS-komiteens beslutning 190/2022 om innlemmelse i EØS-avtalen av åpne data-direktivet

Komiteen viser til at direktivet om åpne data og viderebruk av offentlig sektor informasjon er en omarbeidelse av tidligere PSI-direktiv 2003/98 med endringsdirektiv 2013/37. Direktivet har til formål å fremme viderebruk av offentlig informasjon, som igjen skal bidra til å styrke europeisk dataøkonomi. Komiteen oppfatter at den viktigste endringen sammenlignet med PSI-direktivet er å introdusere mekanismen «datasett med høy verdi», med tilhørende særregler. Formålet med mekanismen er å sikre gratis og mest mulig ubegrenset tilgang til data fra offentlig sektor med stort samfunnsøkonomisk potensial, samt å sikre at regelverket reflekterer teknologisk og markedsmessig utvikling. Direktivet gir hjemmel til å fastsette hvilke datasett som har høy verdi i delegerte gjennomføringsrettsakter. Komiteen viser til at verdifulle datasett har fått, og fortsetter å få, en stadig viktigere rolle i verdiskapning i samfunnet.

Komiteen viser for øvrig til sine merknader i Innst. 387 L (2025–2026) Lov om datadeling og dataforvaltning (dataforvaltningsloven), jf. Prop. 54 LS (2025–2026).

3.3 Godkjenning av EØS-komiteens beslutning 307/2025 om innlemmelse i EØS-avtalen av dataforvaltningsforordningen

Komiteen viser til at dataforvaltningsforordningen fastsetter felleseuropeiske regler for viderebruk av nærmere angitte «beskyttede data» som det offentlige besitter. Dataforvaltningsforordningen supplerer åpne data-direktivet. Åpne data-direktivet gjelder åpne data eller data som kan gjøres allment tilgjengelige og som kan brukes til ethvert formål. Dataforvaltningsforordningen gjelder viderebruk av beskyttede data, og fastsetter vilkår som skal sikre nødvendig skjerming og beskyttelse ved slik viderebruk.

Komiteen viser for øvrig til sine merknader i Innst. 387 L (2025–2026) Lov om datadeling og dataforvaltning (dataforvaltningsloven), jf. Prop. 54 LS (2025–2026).

3.4 Forhåndsgodkjenning av EØS-komiteens beslutning om innlemmelse i EØS-avtalen av kommisjonens gjennomføringsforordning om datasett med høy verdi

Komiteen viser til at regjeringen i proposisjonen ber om forhåndssamtykke til deltakelse i EØS-komiteens beslutning om gjennomføringsforordningen om datasett med høy verdi. Det foreligger utkast til EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av delegert kommisjonsforordning (EU) 2023/138 21. desember 2022 (gjennomføringsforordning om datasett med høy verdi), og det er ikke forventet endringer i den endelige beslutningen. Komiteen understreker at dersom den endelige beslutningen skulle vise seg å avvike vesentlig fra utkastet som er vedlagt proposisjonen, vil saken måtte forelegges Stortinget på nytt.

4. Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Foreløpig avgitt innstilling til saken ble sendt utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse den. 12. mai 2026. Utenriks- og forsvarskomiteen svarte følgende i brev datert 19. mai 2026:

«Utenriks- og forsvarskomiteen viser til kommunal- og forvaltningskomiteens utkast til innstilling vedrørende Prop. 54 LS (2025-2026) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteen beslutninger om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2019/1024 (åpne datadirektivet) for forordning 2022/868 (dataforvaltningsforordningen) og deltakelse i EØS-komiteens beslutning om

delegert kommisjonsforordning (EU) 2023/138 (HVD-forordningen).

Utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer viser til sine respektive partiers merknader i kommunal- og forvaltningskomiteens utkast til innstilling til Prop. 54 LS (2025-2026) og har ingen ytterligere merknader.»

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker til godkjenning av

1. EØS-komiteens beslutning 190/2022 10. juni 2022 om innlemmelse i EØS-avtalen av europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2019/1024 20. juni 2019 om åpne data og viderebruk av informasjon fra offentlig sektor.
2. EØS-komiteens beslutning 307/2025 5. desember 2025 om innlemmelse i EØS-avtalen av europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2022/868 30. mai 2022 om europeisk dataforvaltning og om endring av forordning (EU) 2018/1724.
3. Deltakelse i EØS-komiteens beslutning om innlemmelse i EØS-avtalen av kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2023/138 21. desember 2022 om fastsettelse av en liste over særlige datasett med høy verdi og ordninger for offentliggjøring og viderebruk av dem.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 26. mai 2026

Hanne Beate Stenvaag

leder

Sigurd Kvammen Rafaelsen

ordfører

